

ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V MÉDIÍCH

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY 117

Jiří Sláma

274356, Psychologie

Úvod

Vybrána byla zpráva z 15.3.2012 internetového zpravodajského serveru Novinky.cz s názvem „*Tři čtvrtiny Čechů považují zadluženost občanů za vysokou*“ (autorem ČTK, zpráva byla tedy pravděpodobně celá v této podobě převzata). Ta vychází z tiskové zprávy Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) s názvem „*Názor na zadlužení obyvatel a státu*“. Jedním z poměrně obvyklých jevů článků vycházejících z tiskových zpráv agentur provádějících průzkumy veřejného mínění je, že autoři takovýchto článků text těchto zpráv jednoduše okopírují a pouze zkrátí a mírně upraví, jelikož výstupy daných průzkumů veřejného mínění jsou shrnuty v oněch zprávách. Hlavním předpokladem možné špatné interpretace či dezinformace v tomto konkrétním případě tedy bude vynechání podstatných informací vlivem zkrácení výstupů originální zprávy.

Shrnutí vybrané zprávy a statistických metod originálu

Jak už bylo zmiňováno, závěry článku de facto kopírují ty z originální tiskové zprávy. Článek zmiňuje výsledky výzkumu názorů na míru a závažnost zadlužení státu i občanů podle Čechů, což rozvádí pomocí vybraných odpovědí a statistik z originálního zdroje, jako „*tři čtvrtiny české populace mají obavy ze zadlužení občanů i státu*“ či „*pro třetinu lidí je zadluženost občanů velmi závažný problém*“.

Metodou sběru dat pak byl osobní rozhovor tazatele s respondentem. Data byla zaznamenána pomocí celkem čtyř skládaných pruhových grafů, přičemž dva týkající se současné míry zadlužení ČR a občanů zobrazovaly poměr volby šesti různých možností odpovědi na dané otázky („*velmi vysoká*“ až „*velmi nízká*“ + „*neví*“), dva grafy pak možností pět („*velmi závažný problém*“ až „*vůbec není problém*“ + „*neví*“) a to na závažnost problému zadlužení občanů a samotné ČR. Výzkum vycházel z odpovědí 1054 respondentů zvolených pomocí kvótního výběru.

Porovnání

Ač jsou věty z originálu vytrženy a seskládány bez další úpravy, výsledek je vzhledem k rozsahu rozumný a dává smysl. V konečném hodnocení by se dalo říci, že původní předpoklad výraznějších změn článkem podaných informací v důsledku výběru prezentovaných faktů oproti originálu se nepotvrdil, podstatné autor článku zmiňuje.

Originál porovnává současná data s minulostí, čímž informuje o sledovaném vývoji, v tomto případě o poklesu vnímání závažnosti i míry zadluženosti státu. Toto porovnání by v rámci informování bylo vhodnou součástí článku pojednávajícím o daném problému, samozřejmě však záleží, jaký cíl si autor článku vytýká. V tomto případě autor tuto skutečnost sice zmiňuje, ale další informace chybí. Informovat ve větší komplexnosti (než pouze sdělovat vybrané závěry výzkumu) rozhodně není od věci, jelikož lidé se k výsledkům výzkumů v dnešní době dostávají především cestou zpravodajských serverů, než prostřednictvím specifitěji zaměřených internetových stránek.

Článek z originálu přebírá také nepřesný výklad dat (alespoň podle toho, jak jsou uvedeny v grafu), že „*dohromady 15 % dotázaných v zadluženosti občanů nespatřuje problém*“. To však není tak úplně pravda, konkrétní formulace platí pouze pro dvě procenta, dalších třináct procent jej vidí jako málo závažný problém. Sice jde o výklad prezentovaných výzkumných dat, ale ČTK zde zkopírovala větu z tiskové zprávy, tedy problém je spíše na straně CVVM. S tím souvisí nutnost konstatování, že podobně zpracované články na zpravodajských serverech (jako jakési opisy tiskových zpráv; dá se jich najít velká spousta) nevrhají nejlepší stín na kvalitu těchto článků a novinářskou práci tohoto typu vůbec, dá-li se v tomto případě vůbec mluvit o novinářině. Internetové zpravodajství je vzhledem k okamžitému efektu podané zprávy dané způsobem přenosu ani ne tak o kvalitě zprávy jako o rychlosti, což pochopitelně hlubším analýzám nepřeje. Musí zde fungovat důvěra novinářů v to, že tisková zpráva je bez dalších úprav použitelná do zpravodajství, ale ne za cenu naprosté rezignace na vlastní myšlení a schopnost deskripce vycházející ze získaných informací. Zajímavým pokusem by jistě bylo vydání tiskové zprávy (ač eticky pochopitelně problematické), která by záměrně fabulovala či nesprávně interpretovala pořízená výzkumná data a sledovat, které zpravodajské servery (a zda

vůbec nějaké) by odhalily, že vypsané informace neodpovídají získaným datům v grafech. V dnešní době je člověk nucen pro zisk informací stále méně namáhat svůj mozek, když je má takovým způsobem „po ruce“ a „přítel Google“ dokáže najít odpověď prakticky na cokoliv; v případě analýzy statistických dat je to však velmi ošemetné, protože její výstupy mohou být znehodnoceny špatnou interpretací a vést k úplně jiným závěrům, které jsou pak dále rozšiřovány pomocí jednoduchého „copy and paste“ procesu, slepého přenosu informací. O to větší zodpovědnost mají společnosti a instituce vytvářející výzkumy, protože pokud udělají chybu, je zde vyšší pravděpodobnost, že nebude odhalena vzhledem ke dnešnímu způsobu poskytování informací na internetu – novinář primárně ne jako nositel detailní prověřené informace, ale především rychlý poskytovatel.

Bohužel musím konstatovat, že v této podobě práce zdaleka nenaplnuje zadání... úvahy jsou buď velmi obecné a pro čtenáře v zásadě nehodnotitelné (nemám podklady k tomu, abych mohla vašim názorům a úvahám porozumět), velká část se vůbec netýká úvahy nad prezentováním konkrétní studie v konkrétním článku... Pokud budete chtít zůstat u stejného článku, bude potřeba jít v úvahách hodně do konkrétní a do hloubky (viz komentáře), případně si v tomto případě můžete zvolit i jiný článek a studii, kde bude jednodušší najít něco, nad čím uvažovat...

Seznam zdrojů

Řurďovič, M. (2012): *Názor na zadlužení obyvatel a státu*. Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. Ověřeno ke dni 26.4.2012 (http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/101251s_er120315a.pdf)

ČTK (2012): *Tři čtvrtiny Čechů považují zadluženost občanů za vysokou*. Novinky.cz. Ověřeno ke dni 27.4.2012 (<http://www.novinky.cz/domaci/262048-tri-ctvrtiny-cechu-povazuji-zadluzenost-obcanu-za-vysokou.html>)